

בארה של תורה

עלון תורני לפרשת השבוע מאת הרב ראובן גולן מח"ם רינונה של תורה

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצויינים

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 186 תשרי ה' תשע"ז

העלון מוקדש לע"נ סלמה שולמית בת סלמה כורש ע"ה ע"י הרה"ג יששכר אביחי ורעייתו שליט"א

פרשת האזינו

הגאון ר' יוסף ידיד גילה בחלום את סוד החומר ה"כימי" שמגן על האדם בבית דין של מעלה

הקהילות יעקב' – איש ואשה שהיו תחת החופה בעולם הזה סימן הוא ששורש נשמתם אחד

"הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט וגו'" (לב, ד)

"יערוף כמטר לקחי וגו'" (לב, ב)

הנה ידוע שפסוקים אלו נאמרו בשבח התורה הקד', וכדברי חז"ל במסכת תענית (ו, א) "אין לקח אלא תורה, שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו". וכן אמרו ב'מדרש תנאים' (דברים פ"ב) "אין עריפה אלא לשון כפרה, שנאמר 'וערפו שם את העגלה בנחל', מה עגלה מכפרת על שפוכות דמים כך תורה מכפרת על כל העבירות. כשעירים עלי דשא- מה שעוים באים על חטאים ומכפרים, כך תורה מכפרת על כל החטאים. וכרביבים עלי עשב- מה רביבים באין תמימים ומכפרים, כך תורה מכפרת על כל הפשעים".

וביאר ה'שם משמואל' (האזינו, תרפ"א), שעל שם כפרה זו נקראת התורה "לקח", כי לקיחה היא לשון 'הגבהה', כמו שנאמר 'ולקחתם לכם ביום הראשון', ואמרו בגמ' (סוכה מב, א) "מדאגבהיה נפק ביה", ודברי תורה מגביהים את האדם ממקומו ומעלים אותו למקום גבוה שאין העבירות והמקטרגים יכולים להגיע שם, וממילא מתכפרים לו כל עוונותיו, כי ידוע שכל חיות מלאכי המשחית שנבראו מהעוונות היא מהאדם עצמו, שמוציאים את לשד חיותו, וכאשר האדם גבוה מעל מלאכי המשחית פסקה חיותם.

ולאור זאת כתב, שאפילו אותם העוונות שמבואר בוזהר הקד' שאין מועילה בהם התשובה, מתכפרים על ידי דברי תורה, כי אין זו כפרה בעלמא, אלא שעל ידי לימוד התורה פנים חדשות באו לכאן, והאדם עולה ומתעלה למדרגה חדשה וגבוהה יותר, שבה כבר אין המשחיתים יכולים להרע לו.

ב. וכדי להמחיש עד היכן מגעת מעלתו של מי שעמל בתורה, נביא להלן מעשה שסיפר מרן מלכא פוסק הדור רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, אודות רבה של שכונת הבוכרים הגאון רבי יוסף ידיד הלוי זצ"ל, שנגלה לאחר פטירתו לרבי נתן סאלם [גיסו של רבינו עזרא עטיה זצ"ל], ור' נתן בחלומו שאל אותו איך עומק הדין בעולם הבא? והרב השיב "אין לך מושג כמה מדקדקים עם האדם בכל דבר ודבר, אך לתלמיד חכם ההוגה בתורה יומם ולילה יש הנחה, כי יש לו נשיאת חן בעיני ה', ואם הוא ראוי מושכים עליו חסד ועושים לו כבוד במשפט, ומוותרים לו ולא באים איתו במשפט, וכמובן זהו רק אם הינו מקפיד על המצוות קלה כבחמורה, מכון בתפילה ומדקדק בקריאת שמע".

דברי מרן הובאו בספר הנפלא 'מעדני המלך' (ח"ג עמ' 159), ושם ציטט את עדותו של רבי נתן סאלם בעל המעשה שכתב במכתב (הואכ בספר תולדות עדה"ר יוסף ידיד הלוי) "בליל שבת אחר פטירת הרב, ראיתיו בחלומי ושב בשיבה ועל שולחנו ערימות של ספרים וידו כותבת חיבורים כדרכו בקודש. ניגשתי ונישקתי את ידו, ושאלתי, הלא כבוד הרב בעולם האמת וכיצד נמצא כעת כאן? ואמר לי, וכי לא ידעת שלצדיקים יש רשות לבקר משכנם בעולם הזה. אמרתי, ובכן האם אני יכול לשאול איך עובר הדין וחשבון על האדם? והשיב לי, דע לך שבעלי התורה זוכים להתחשבות מיוחדת. ובלשון הזה אמר לי "בעל תורה, התורה מגינה עליו, וגם האור שבה מטהר את הנשמה".

מדוע נולדים ילדים בעלי מום?

"אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא" (שם)

בספר "חפץ חיים" על התורה כתב על הפסוק (תהלים פ"ט) "משפטי ה' אמת צדקו יחדיו", "ידוע כי עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו, ואם חירף או היכה את חבירו ולא ביקש את סליחתו, אין לו תקנה עד שישבו לעולם הזה בגלגול ויפייסונו".

"וכששומע האדם בעולם העליון שנגזר עליו לרדת שוב לעולם התהוה, בוכה הוא וצורח בקול מר על כך, ותובע מהקב"ה על מה שבראו בגלגול ראשון עשיר, יען "כי עשיר יענה עזות", ובשביל זה נתחצף כל כך עד שהיכה את חבירו, ואלמלא היה נברא עני לא היה מעזו כך לחרף את חבירו ולהכותו. ומתחנן הוא לבוראו לבל יוכרח לרדת שוב מהעולם העליון אל העולם השפל".

"ומכיון שהנשמה רואה כי מוכרח הוא להתגלגל שוב לעולם הזה, אזי מתחנן לכל הפחות שיברא הפעם עני ונכה רוח, או בעל מום בלי יד, למען לא יוכל מעתה לחרף ולהכות את חבירו בבואו לזה העולם. אבל המקטרג אינו מסכים לזה וצועק כי אז לא תהיה תשובת המשקל, אלא רוצה הוא שיברא דוקא עשיר ובשתי ידיים. ורק אחרי תפילות ותחנונים מתקבלת בקשתו להיברא בעל מום".

"והנה יש שהאדם מתאונן בזה העולם על רוע מזלו, וביחוד מתרעם על עניותו או חסרון בריאותו, או על איזה מום בגופו, ושכח לגמרי שבעמל רב עלה לו לפעול שיברא עני או בעל מום, כדי שלא יוכל להכות את חבירו ולחרפו.

"ועמד בקומה זקופה ולקח את גפר חוות יאיר והראה לי בתוך הספר נייר אחד שיש בו גבשושית, ואמר, תראה, אם אתה רוצה להעביר את הגבשושית יקרע הנייר, אך יש חומר כימי שיכול להעביר הכל בלי לקרוע את הנייר, כך עסק התורה מעביר וכתמים ומנקה את הנשמה, והאור שבה מחזיר למוטב, ולכן עליכם להתחזק בתורה בכל כוחכם". רבי נתן סאלם חותם את מכתבו באומרו שבזמנו ניגש להגאון המקובל רבי יהודה פתייה זצ"ל וסיפר לו את החלום, והרב השיב שהחלום נכון ואמת הוא.

עזרא בן ראובן כהן ז"ל
יקוט בת מרים דהן ע"ה
חנה בת שמעיה ע"ה ירימי

עפיה בת הדיה ירימי ע"ה
אברהם בן גרסיה עמריליו ז"ל
ישראל בן בתיא קוש ז"ל

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאויה בת תאגיה ע"ה
אהרן בן יהיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
צביה בת סרה ע"ה

וזהו שאמר הכתוב, כי משפטי ה' אמת וצודקים דוקא "יחדיו", כשיודעים מה נעשה עם האדם קודם יצירתו ואיך השתדל בכל מאודו להיברא כך".

כיצד יתכן שהקב"ה "שמח בחלקו"?

"כי חלק ה' עמו" (לב, ט)

הגאון רבי חיים מוואלווין זצ"ל נתקשה בביאור דברי התנא דבי אליהו (רבה פ"א), שאחת ממידותיו של הקב"ה היא המידה של "שמח בחלקו", שכן "לה' הארץ ומלוואה" ומה שייך בו ענין של הסתפקות במועט ו"שמח בחלקו".
ופעם שאל על כך את הגאון מוולונא, והשיב לו שכן נאמר "כי חלק ה' עמו", דהיינו שישראל הם חלקו של ה', והוא "שמח בחלקו", כלומר שמח בישראל בכל מצב שנמצאים בו, ואף כשיורדים ברוחניות שוכן עימם בתוך טומאתם ואינו נוטשם, כי שמח הוא בחלקו על אשר בחר את ישראל מכל העמים.
[וממדותיו ית' נלמד אף אנו להיות שמחים בחלקנו. וכמו שנאמר בקהלת (פ"ח) "ושבחתני אני את השמחה", ופירש"י "שיהא שמח בחלקו ועוסק בפקודים ישרים משמחי לב ולא יהא שטוף אחר הרבות הון, שכל מי שאינו שמח בחלקו ושטוף אחר הממון בא לידי גול ואונאה וריבית. ושאינו שמח בחלקו לענין אהבת אשתו שטוף אחרי הנשים להרהר אחרי אשת איש"].

מחלוקת בעלי המוסר האם כח הבטחון בה' מועיל לגנב שיצליח במעשיו

"צור חסיו בו" (לב, לו)

הראשונים נחלקו האם כח הבטחון מועיל גם לרשע. דעת ה'חובות הלבבות' (שער הבטחון פ"ג) שהבטחון אינו מועיל לבעל עבירה [והו' לשובו "תהיה השתדלותו גדולה לקיים מה שחייב הבורא בעבודתו, ולהזהר מאשר הזהירו ממנו, כדי שיהיה הבורא מסכים לו במה שהוא בוטח עליו. אבל מי שיבטח על הבורא וממרה אותו, כמה הוא סכל ודעתו חלושה, כי מי שעבר על חוקי האלהים ומצוותיו, תהיה תוחלתו עליו נכזבה כשימרהו"], וכן דעת ר' אברהם בן הרמב"ם ('המספיק לעובדי ה' פרק הבטחון), וכן משמע בחידושי הרשב"א (ברכות ס, א).

אך דעת הרמב"ן (האמונה והבטחון פרק א') שגם לרשע ובעל עבירה מועיל הבטחון בה' [וכפי שכתב "בטח בה' בטח טוב, כלומר אף שאין בידך מעשיו ותדע בעצמך שאתה רשע, עם כל זה בטח בה', כי הוא בעל הרחמים וירחם עליך, כמו שנאמר ורחמיו על כל מעשיו, ר"ל צדיקים ורשעים"], וכן דעת רבינו יונה (משלי ג, כה) [והו' לשובו "התקוה אצולה מן הבטחון, כי גם בהיות עוונותיו רבים ועצומים יקוה אל רחמי השי"ת שירחם עליו מפני צרותיו ומפני תקותו אליו"].

וכן משמע מדברי הגר"א ב'יאבן שלמה' (פ"ג ס"ב) "מי שלבו טוב במדת הבטחון, אף שעובר עבירות חמורות הוא יותר טוב ממי שמחוסר בטחון, שעל ידי זה בא לידי קנאה ושנאה, ואף שעוסק בתורה וגמ"ח זה אינו אלא לעשות לו שם". ופירש ה'חפץ חיים' (שם עולם), נפוצות ישראל פ"ח) שהגר"א חולק על החובות הלבבות, ולדעתו מידת הבטחון אינה תלויה בזכויות, כי אפילו אדם שאינו הגון ובטחונו בה' חזק, כח הבטחון מגן עליו, והשי"ת מתחסד עמו.

וכן כתב בספר 'אמרי יעקב' לתלמידי הגר"ח מוולאז'ין, "שמעתי ממורי ז"ל שהגאון חולק על דעת החובות הלבבות שבעל עבירה אין לו לבטוח בה', שכן

נאמר (תהלים לד, כג) "ולא יאשמו כל החוסים בו", ואמר לו הגאון ז"ל להגר"ח, "לא אליהו ולא חיים, רק כל החוסים בו".

ב. ומצינו אף יותר מזה, שלא רק שהבטחון מועיל לבעלי עבירה, אלא שגם שייך בטחון על מעשה העבירה עצמו. שכן אמרו במס' ברכות (סג, א ע"פ גירסת העין יעקב) "איזו היא פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויין בה? הוי' אומר בכל דרכיך דעהו. ואמר רבא, ואפילו לדבר עבירה, תדע דאמרי אינשי גנבא אפוס מחתרתא רחמנא קרי". וכתב על כך רבינו יונה (משלי ג, ו) "הנה נתבאר לך מזה, כי המקרא הזה אמור על ענין הבטחון, וכי גופי תורה תלויים בבטחון".

וענין הבטחון במעשה העבירה יתבאר לאור דברי הגאון רבי יוסף יהודה ב"ר זצ"ל ראש ישיבת טעלז ב'שיעורי דעת' (ח"ב עמ' ע'), "שמעתי בשם הגר"א, כי גנב החותר במחירתו אם יוכל באותה שעה להיות חודר במידת הבטחון בה' יצליח בגניבתו. כי מידת הבטחון היא סגולה רוחנית שהוטבעה בטבע הבריאה, שאם יגיע האדם למידה זו יפעל על ידה ויפיק את רצונו. ולכן אילו היה אפשר לאדם להגיע למידת הבטחון בה' המשמשת סגולה להצלחה, ובאותה שעה ירצה להשתמש במידה זו לדבר עבירה, יוכל להצליח! כי הטבע לא ישונה ועושה את שלו, כמו בענינים הפשוטים שהטבע עושה את שלו כשהאדם משתמש בכוחות הטבעיים המוחשים לנו, אף שהוא בעל עבירה".

ברם ב'משנת ר' אהרן' להגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל (ח"ד עמ' עג) כתב, "לא יתכן שיבטח בה' במחשבתו ואילו מעשיו יהיו נוגדים את בטחונו. וכגון השולל ידיו בממון חבריו וגחולו, שאינו ראוי להיקרא בוטח כלל, ומחשבתו ניכרת מתוך מעשיו שאין האמונה בהשגחה פרטית נר לרגליו. וכמאמר הכתוב (איוב כז, ח) "כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו הצעקתו ישמע אל", כלומר שאין לגולן תקוה מבטחונו בה', שכן אם בוטח הוא למה יגולו הירי אין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא, ומה שמוכן לו יקבלנו בהיתר. ונמצא שמעשיו מוכיחים שבטחונו מוזיק, ואין לו לצפות שה' ישמע תפלתו".

הראש"ל רבי מרדכי אליהו על זיהוי הקרובים

בתחיית המתים

"אני אמית ואחיה, מחצתי ואני ארפא" (לב, לט)

לכאורה היה צריך לומר "אני אמחץ וארפא" בלשון עתיד, כמו שאמר בתחילה "אני אמית ואחיה". ברם, במסכת פסחים (סח, א) דרשו "בתחילה, מה שאני ממית אני מחיה. ואחר כך, מה שאני מחצתי אני ארפא", ופירש"י שבתחיית המתים יקומו כמו שהיו בחייהם, ומי שהיה בעל מום, כגון חיגר או סומא ואילם יהיה כך גם אז, אלא שלאחר מכן הקב"ה ירפא את כל בעלי המומין. ולכן נאמר "מחצתי" בלשון עבר, כלומר שמי שנמחץ על ידי הקב"ה בעולם הזה והיה בעל מום, ירפאהו ה' לעתיד לבא.

וכתב מרן החיד"א ב'שמחת הרגל', שלכך הקדימו אנשי כנסת הגדולה בנוסח תפילת העמידה "מחיה מתים" ל"רופא חולים", כי לאחר תחיית המתים ירפא הקב"ה את כל החולים.

ולכאורה מדוע מלכתחילה לא יקומו המתים כשהם בריאים? ותירץ הראש"ל רבי מרדכי אליהו זצ"ל, שדבר זה הינו מחסדי השי"ת, כדי שקרובי משפחתם יהיו את קרוביהם המתים מיד, ולאחר שיהיו אותם ויפגשו זה עם זה אז ירפאם הקב"ה מכל תחלואיהם. אך מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כתב בשם המדרש (ב"ר פצ"ה), שטעם הדבר הוא כדי שלא יטעו הבריות ויאמרו שאחרים המית ה' ואחרים החיה. ובמדרש שם אמרו שאפילו משה רבינו יקום כשהוא כבד פה וכבד לשון כדי שלא יאמרו שאחר הוא.

שיחות חיזוק והשקפה מהרב ראובן גולן בעמדות ובאתר קול הלשון, ובטל' 03-6171001 [הקש 1-1-2-48-1]. השיעור המרכזי נמסר ביום ה' בשעה 16:45, ובשידור חי בקול הלשון. לקבלת העלון מדי שבוע שלח הודעה ל- rg5740@gmail.com

מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללי יום לאברכים מצוינים

בחסדי ה' עומדים אנו בפני הקמת בית מקדש מעט שיהיה מגדל-אור של תורה תפילה וחסד בעיר רחובות ת"ו. אשרי מי שיזכה ויתקיים בו הפסוק "ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב". באים אנו בקריאה של חיבה לאחינו בית ישראל לבוא חלק בהקמת הבית, ברכישת: אולם בית המדרש, חדר לימודים, מטר בנין, לבנה ועוד. ניתן להנציח את שם התורם על כל הבנין. לפרטים 08-9452903, 054-2637798

לע"נ שלמה בן יפת ז"ל ע"י גדסי ♦ אליהו אליהו בן רבקה ז"ל ע"י שלום ♦ בנימין בן סלחה ז"ל ע"י הגב' זרבה גולן ♦ שלמה בת לאה חיון ע"ה

שמחה בת שרה אליאס ז"ל ע"י איתח יצחק בן ריקה בן סימון ז"ל ע"י בריגה אברהם בן מרים ז"ל ע"י סלה

שמחה בת אסתר חיליהו ע"ה ויקטוריה בת טובה בן זקן ע"ה אורה עישה בת ביחה פריחה ע"ה

טובה בת שמחה ע"ה ע"י חיליהו איבון בת יסמין אסאד ע"ה אברהם בן יוכבד גורן ז"ל